

A KULTURNI RADNIK 1977. ÉVI 6. SZÁMA

Társadalmi és tudományos kérdésekkel foglalkozó folyóirat, XIII. évfolyam.
Tartalom: Slobodan Inić: Nyelv és politika — Džemal Sokolović: Emberi szükségletek — OKTATÁS, NEVELÉS ÉS FEJLŐDÉS — Nedeljko Kandu-
lović: Az oktatási és nevelési reform eredményei a középiskolás oktatásban; Savo Pešić: Marxista nevelés a reformált iskolában; Faruk Redžepagić: Az oktatás válsága a fejletlen országokban; Ruža First-Dilić: A család mint a falusi fiatalság oktatási és szociális kerete; Ivan Bourdet: Onigazgatás és francia baloldal; Mijo Haramina: Válogatás az októberi szocialista forradalom irodalmából.

Slobodan Inić Nyelv és politika című cikkében bemutatja, milyen a kapcsolat és a deformálódás a tőkés országokban a politika és a nyelv között. Rámutat arra, hogy a politolingvisztika magába foglalja a társadalmi politikai rendszert, társadalmi politikai viszonyokat, a politika valódi útjait.

Jellemző rá, hogy a rendszernek megfelelően fejlődik, biztosítja a rendszer egységét, antidialektikus gondolkodásmódját. Az a fő, hogy megőrizze a fennálló társadalmi rendszert, elkendőzze a valóságot. A hatalom hasonlóképpen manipulál a politikai nyelvvel mint a rendőrséggel, katonasággal — saját érdekei szerint formálja.

A politikai nyelv szerint a tőkés polgári életmód a legmegfelelőbb, ennél jobb nem létezik. Az igazságot szavakkal érzékelteti, a társadalmi életet bürokratikus módon igazolja, valójában az ilyen nyelv elkendőzi az igazságot.

Džemal Sokolović Az emberi szükségletek című cikk szerzője. A szükségletek jellegzetességeinek ecsetelésével Sokolović rámutat a fennálló különbségekre az emberi szükségletek között a kapitalizmusban és a szocializmusban.

Figyeli a két rendszer szükségleteinek szerkezetét, társadalmiasításuk fokát, a szükségletek szerinti termelést és elosztást. A végső következtetés: a szocializmus olyan társadalmi rendszer, amelyben lehetővé válik a

szükségletek szerinti termelés és elosztás, az ember teljes felszabadulása, emberré válása.

Nenad Prelog és Miroslav Tuđman a tudományos kutatómunkák értékelését figyelembe véve beszámol arról, hogyan továbbítják az illetékesek a tudományos információkat oktatási rendszerünkben.

Kutatásukat a Zágrábi Egyetemen végezték öt egyetemi karon (jogi, elektrotechnikai, orvosi, közgazdasági, vegyészeti karon) áttanulmányozták a diploma-, magiszteri munkákat és doktori disszertációkat. A tudományos munkákban felhasznált forrásmunkákat, a forrásmunkák fajtája, eredete, kiadási éve, a felhasznált idegen nyelvek és az idézetek száma szerint is megvizsgálták. A tudományos munkák nehezen hozzáférhetőek: a diploma- és a magiszteri munkákhoz nem lehet hozzájutni, a doktori disszertációkat viszont könnyebben meg lehet szerezni, kiadják őket könyv alakban, sőt nyilvántartást vezetnek róluk.

A forrásmunkák között legtöbb a folyóirat: (62,7%), majd a könyv (29,6%) és a félpublikáció (5,3%). A közgazdasági karon a forrásmunkák közül elsősorban könyveket használnak (60%), kevésbé veszik igénybe a folyóiratokat (29%). A vegyészeti karon a könyvek mindössze 13%-ot, a folyóiratok 82%-ot tesznek ki. A diplomamunkához felhasznált forrásmunkák eredete a következőképpen alakul: a hallgatók 43 százaléka szakirodalmat, 44,4 százaléka idegen nyelvű szakirodalmat használt fel; magiszteri munkához a hallgatók 38,7 százaléka hazai szakirodalmat, 55,4 százaléka külföldi irodalmat; doktori disszertációkhoz pedig 24,9 százalékkuk hazai szakirodalmat, 72,6 százalékkuk viszont külföldi irodalmat használt fel.

Hogy a hallgatók milyen mértékben veszik igénybe a külföldi szakirodalmat, egyetemek között nagy különbség mutatkozik; a jogi, közgazdasági karon nemigen támaszkodnak külföldi forrásmunkákra, míg az elektrotechnikai, orvosi, vegyészeti karon jobbra külföldi munkákból idéznek.

Gondot okoz, hogy a legidősebb tudományos információkat nem közlik hiánytalanul a tudományos munkákban, tehát nem követünk el mindent annak érdekében, hogy oktatási rendszerünkben teljes legyen a tudományos információk továbbítása, átadása.

A szerzők végezetül két nehézségre hívják fel a figyelmet. Az előadók nagy része nem tudja felhasználni a tudományos információkat, nagyobbára saját könyvtárukra támaszkodnak, így érthető, hogy az egyetemisták nem kísérik figyelemmel a tudományos információs folyamatokat.

Ha figyelembe vesszük az információk feldolgozásának költségeit, tiszta képet kapunk arról, hogy a tudományos információk luxust fognak jelenteni a jövőben.

A tudományos információk átadásának jelenlegi helyzetéből ítélve egyáltalán nem tekinthetünk valami nagy bizalommal a jövőbe.

A következő cikk rendkívül időszerű kérdésekkel foglalkozik: A címe: A reform eredményei a középiskolás oktatásban és nevelésben.

A szerző rámutat a reform társadalmi jelentőségére, céljaira, megvalósítására és hiányosságaira. A reform követelménye az oktatás és nevelés megszervezése a társadalmi-gazdasági rendszer szükségletének megfelelően.

Céljai a következők:

— olyan szakkáder kiképzése, amelyre szüksége van a társadalomnak,
 — a középiskolások, egyetemisták kiképzése az öngazgatási funkciók betöltésére,

— az „elit” iskola és a munkás szakképesítés közötti különbség megszüntetése.

A reform céljai helyénvalók, de valóra váltásukban nem értek el megfelelő eredményt. Ezt mutatja a következő összehasonlítás is:

A középiskola 3. osztályába való beiratkozás terve a 77/78. évre és a 76/77. évre

Iskolák fajai	76/77	77/78	Index
1. közigazgatási	4304	4922	114,4
2. gépíró	933	2416	258,9
3. egészségügyi	1480	2729	184,4
4. művészeti	378	1400	370,4
5. matematikai	—	1328	—
6. pedagógiai	131	3640	2778,6
7. gimnázium	11567	—	—

Már a beiratkozások tervezésekor hibákat követtek el. Vajon a társadalomnak szüksége van-e 28-szor több pedagógusra, óvónőre, 3,4-szer több művészre; 2,9-szer több gépíróra, mint tavaly?

A hat nemtermelő szakképesítésű iskolában (közgazdasági, gépíró, egészségügyi, művészeti, matematikai, pedagógiai középiskolák) helyet kaptak mindazok, akik a reform előtt gimnáziumba és az említett iskolába iratkoztak be.

Tehát a nemtermelő szakképesítés ugyanolyan arányú maradt a tanulók összetételében. Ha figyelembe vesszük a termelő tevékenységek szakképesítésének arányát, akkor teljes képet kapunk a reform utáni középiskolai oktatás és nevelés helyzetéről. A termelő tevékenységek szakosítása 21 iskolában történik, ebből 14 iskola nem teljesítette a beiratkozási tervet, pl. a fémfeldolgozó iskolaközpont 8062 tanulónak kellett volna beiratkoznia, csak 64,8 százalékban valósíthatták meg a tervet, az építészeti szakosításnál 50,4 százalékban, a textiliparban 69,4 százalékban valósították meg a beiratkozás tervét.

Tehát nagyjából változatlan az arány a termelő és a nemtermelő szakosítás között, igaz, némi szerkezeti módosításra került sor a termelő szakosításban, de a tervezett beiratkozók számától 10 746 tanulóval kevesebb iratkozott ezekbe az iskolákba, 966-tal kevesebb, mint tavaly.

A szakképesítés ilyen irányú alakulásáért nemcsak a rossz terv felelős,

az ok sokkal mélyebb, elsősorban az egyes társadalmi és gazdasági tevékenységek helyzetével hozható összefüggésbe. A nemtermelő tevékenységekben sokkal nagyobb személyi jövedelmet valósítanak meg, mint a termelő tevékenységekben. Ezt a Večernji list október 29-ei és 30-ai számában közzé tett adatok is igazolják.

Az átlagos személyi jövedelmek alakulása ágazatonként

1977 első felében:

tégla- és cserépgyárak	3160	dinár
textilgyárak	3226	dinár
szervizek	2856	dinár
fatelepek	3013	dinár
fa- és léccárusítás	6735	dinár
építő szövetkezetek	6672	dinár
bankok	5211	dinár
önig. érdekközösségek	5121	dinár
külkereskedelem	6375	dinár

A személyi jövedelmek alakulásából következik, hogy egy kezdő gépíró kétszer annyit keres, mint egy szövőnök, habár az utóbbi nehezebb munkát végez. De nemcsak a gépíró és a szövőnök helyzetére vonatkozatható ez az eset, hanem más tevékenységekre is.

Nedeljko Rendulic kérdése jogos: mit kell tenni a reform céljainak eredményes megvalósítása érdekében.

Elsődleges fontosságú a gazdasági helyzet stabilizálása, biztosítani kell az alkotmány tételeinek zavartalan érvényesítését, többek között azt, hogy hasonló munkáért megközelítőleg hasonló személyi jövedelmet valósítsanak meg, jobban kell értékelni a termelő munkát.

Rendkívül fontos továbbá, hogy közvetlen viszony alakuljon ki az iskolák és az alapszervezetek között, az oktatást a tmasz-ok szakkadertervei alapján kell megszervezni.

Savo Pešić szerint az oktatási rendszernek gondoskodnia kell a tanulók marxista képzéséről. Nem vitás a marxista nevelés jellege, humánus hozzájárulása a tanulók eszmei képzéséhez, emberségessé teszi a tanulók egymás közti viszonyát stb.

Az ilyen jellegű oktatási rendszer eredményeként a sokoldalú, öntudatos dolgozók felelősségteljesen döntenek a munka körülményeiről, a jövedelem elosztásáról stb.